

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МУНІЦИПАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітньо-професійна програма	Публічне управління та адміністрування
Тривалість викладання	4-й семестр (7 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні:	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6892>

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Викладачі:

Чикаренко Ірина Аркадіївна

д.держ.упр., професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Chykarenko/Chykarenko.php>

E-mail: chykarenko.i@nmu.one

Кравцова Тетяна Василівна

к.т.н., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Kravtsova/Kravtsova.php>

E-mail: Kravtsova.T.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

У територіальній структурі кожної держави можна виділити три рівні: національний, регіональний та первинний. Первинний рівень називають муніципальним. На муніципальному рівні формуються найменші адміністративно-територіальні одиниці країни, що в світовій практиці отримали назву муніципальних утворень. Вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» спрямоване на формування у слухачів системи знань щодо сучасних концепцій, підходів, технологій та інструментів побудови якісного нового, орієнтованого на соціально-визначений результат публічного управління на засадах менеджменту, та комплексу умінь щодо застосування визнаного у світі інструментарію менеджменту для формування політик і розв'язання публічно-управлінських проблем.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти комплексу спеціальних знань щодо сучасних концепцій, підходів, технологій та інструментів побудови якісного нового, орієнтованого на соціально-визначений результат публічного управління на засадах менеджменту, та комплексу умінь щодо застосування визнаного у світі інструментарію

менеджменту для формування політик і розв'язання проблем муніципального управління.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** теоретичні основи та нормативно-правову базу муніципального менеджменту, сучасні концепції публічного управління, ключові ознаки та сферу вивчення муніципального менеджменту; підходи щодо програмування розвитку муніципальних утворень, впливу регіональної Smart-спеціалізації на розвиток територій та громад, особливості, технології й інструменти організаційного забезпечення процесу муніципального управління, зміст процесу прийняття управлінських рішень, *оцінювання* політик і програм, систем управління та процесів і результатів діяльності, основи розробки та реалізації на регіональному, місцевому та муніципальному рівнях інноваційних ідей, проєктів, кластерів, формування політик у різних сферах публічного управління тощо, актуальні підходи, інструменти та технології, що можуть підвищити ефективність сучасного публічного управління, зокрема, через запровадження у публічно-управлінську діяльність елементів інноваційного, стратегічного, проєктного та муніципального менеджменту, менеджменту якості.

– **вміти:** ініціювати розроблення та розробляти політики, програми, демонструвати навички розробки та практичного впровадження інструментарію менеджменту у діяльність органів публічного управління та адміністрування задля підвищення ефективності та якості цієї діяльності; демонструвати навички підготовки публічної презентації розробленої концепції проєкту муніципального розвитку та публічно презентувати її результати, аргументувати, обґрунтувати, захищати власні пропозиції під час обговорення.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- *знати і розуміти* теоретичні основи та нормативно-правову базу муніципального менеджменту, сучасні концепції публічного управління, ключові ознаки та сферу вивчення муніципального менеджменту;
- демонструвати *розуміння* підходів щодо програмування розвитку муніципальних утворень, впливу регіональної Smart-спеціалізації на розвиток територій та громад;
- *знати і розуміти* особливості, *інтерпретувати* та *застосовувати* технології й інструменти організаційного забезпечення процесу муніципального управління;
- *знати і розуміти* зміст процесу прийняття управлінських рішень, *оцінювання* політик і програм, систем управління та процесів і результатів діяльності;
- демонструвати *розуміння* основ розробки та реалізації на регіональному, місцевому та муніципальному рівнях інноваційних ідей, проєктів, кластерів, формування політик у різних сферах публічного управління тощо;
- демонструвати *знання* актуальних підходів, інструментів та технологій, що можуть підвищити ефективність сучасного публічного управління, зокрема, через запровадження у публічно-управлінську діяльність елементів інноваційного, стратегічного, проєктного та муніципального менеджменту, менеджменту якості;
- демонструвати *навички розробки та практичного впровадження* інструментарію менеджменту у діяльність органів публічного управління та адміністрування задля підвищення ефективності та якості цієї діяльності;
- демонструвати *навички* підготовки публічної презентації розробленої концепції проєкту муніципального розвитку/

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання Знайомство: «Дерево очікувань»	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела Mentimeter MS Whiteboard	–
	Тема 1. Муніципальний менеджмент в системі публічного управління		Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Муніципальний менеджмент у системі публічного управління	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
2	Тема 2. Муніципальне утворення – об'єкт муніципального управління	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Муніципальне утворення – об'єкт муніципального управління	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
3	Тема 3. Нормативно-правова база муніципального менеджменту	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Муніципальні послуги – продукт діяльності муніципального утворення	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
4	Тема 4. Організаційне забезпечення процесу муніципального управління	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Підсистеми муніципального менеджменту	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
5	Тема 5. Кластерна модель розвитку місцевої та регіональної економіки	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	–
	Стратегічне управління розвитком муніципальних утворень	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
6	Тема 6. Менеджмент якості в органах муніципального управління	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-30

Тиждень	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Презентація результатів виконання індивідуального/командного завдання	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-20
8	Тема 7. Управління місцевими матеріально-фінансовими ресурсами	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Організаційні структури управління територіями Управління муніципальним розвитком Особливості муніципального управління в зарубіжних країнах	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси MS Class Notebook	0-5
8	Підсумкове тестування «Дерево результатів навчання» (підведення підсумків вивчення дисципліни)	Лекція	Силабус MS Forms MS Whiteboard	0-15
	Оцінювання задоволення здобувачів	Практичне заняття	Анкети у MS Forms	0-5 (додаткові заохочувальні бали)

Індивідуальне/командне завдання: *«Розробка проєкту муніципального розвитку»* полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти міні-проєкту. Вітається робота в команді (2-3 особи).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (із використанням MS PowerPoint).

Зміст завдання:

1. Визначаємо назву та мету проєкту.
2. Визначаємо актуальність проєкту..
3. Вивчаємо обрану громаду..
4. Визначаємо проблему, на розв'язання якої спрямований проєкт..
5. Витсупаємо та аналізуємо альтернативи розв'язання проблеми.
6. Визначаємо та обґрунтовуємо критерії вибору альтернатив розв'язання проблеми.
7. Проводимо аналіз інноваційності, цільових груп, залучених організацій, продукту проєкту, очікуваних результатів, етапів, ресурсів проєкту.
8. Готуємо звіт за результатами моніторингу.
9. Розробляємо рекомендації за результатами моніторингу ЦНАП.
10. Оприлюднюємо результати моніторингу та комунікуємо з громадою і владою щодо подальших дій.

Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання.

Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one).

Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote.

Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle.

Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 7-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *поточного тестування* під час лекції на дев'ятому тижні (див. табл. розділу 4). Поточний тест складається з 20 тестових запитань (одна правильна відповідь), за кожне питання можна отримати 1 бал. Загалом за поточне тестування отримується **максимум 20 балів**.

Здобувачам рекомендовано пройти онлайн-курс у форматі "неформальна освіта" із отриманням сертифікату від Фонду Східна Європа та Української асоціації оцінювання. За умови надання/завантаження сертифікату про успішне опанування е-курсу «Моніторинг і оцінювання для ГО» на платформі «Зрозуміло!» буде зараховано теоретичну частину курсу – 30 балів (<https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:eef+EEF-038+June23/about>).

Практична частина оцінюється за результатами:

– виконання *наскрізного практичного завдання*, етапи якого виконуються під час практичних занять: види завдань за етапами та розподіл балів див. у табл. розділу 4; при несвоєчасному виконання практичних завдань оцінка знижується вдвічі; загалом за наскрізне завдання отримується максимум 30 балів.

– виконання, *публічної презентації* та захисту (відповіді на запитання, дискусія) результатів командного/індивідуального завдання, зміст якого описано у розділі 4; за результатами публічної презентації отримується максимум 20 балів.

У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 50 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
50	50	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкрито;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/zopmhq>.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни. Додаткові 5 балів за участь у опитуванні та інші досягнення.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Муніципальний менеджмент : у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. / О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 332 с.
2. Муніципальний менеджмент : навч. посіб. з грифом МОН / Маматова Т.В., Чикаренко І.А., Чикаренко О.О., Шаров Ю.П. та ін., за заг. і наук. ред. Шарова Ю.П. Київ : Атіка. 2009. 404 с.
3. Інноваційні інструменти забезпечення сталого суспільного розвитку в умовах економіки знань: навч. посіб. у слайдах / Т. В. Маматова, В. М. Молоканова, І. А. Чикаренко. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 220 с.
4. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для слухачів заочно-дистанційної форми навчання) ; 4-те вид., випр. та доповн. / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 44 с.
5. Проектний менеджмент в публічному управлінні : підручник / кол. авт. ; за наук. ред. Ю. П. Шарова. Київ : НАДУ, 2017. 344 с.
6. Стратегічне управління та управління змінами в публічній сфері: навч. посіб. / І.А. Чикаренко, Т.В. Маматова, Т.В. Кравцова ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Електрон. видання. Дніпро : НТУ «ДП», 2023. URL: <https://palsg.nmu.org.ua/ua/literature/stratupr2023.pdf>.

7. Управління знаннями: електронне навчання управління проектами в Спільноті практик: Сталий розвиток : практ. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. І. Катерняка, Т. Маматової. Київ : DESPRO, 2021. 193 с. URL : <https://despro.org.ua/news/detail.php?ID=2302>.

Нормативні документи

1. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022 р. № 266/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>.
2. Про внесення змін до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.12.2018 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0082-19>.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III. URL:
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України №157-VIII від 05 лют. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
6. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0082-19>.
7. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08 квіт. 2015 р. № 214. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>.
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громад : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 р. № 75. URL: https://cct.com.ua/2016/30.03.2016_75.htm.
9. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів від 11.11.2015 р. № 932. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.
10. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр>.
11. Про співробітництво територіальних громад : закон України № 1508-VII від 17.06.2014 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141508.html.
12. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : (ISO 9000:2015, IDT). На заміну ДСТУ ISO 9000:2007 ; надано чинності 2016–07–01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. V, 45 с.
13. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги : (ISO 9001:2015, IDT). На заміну ДСТУ ISO 9001:2009 ; надано чинності 2016–07–01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. X, 22 с.
14. Методичні рекомендації щодо підготовки проектів, що фінансуватимуться за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України ; Департамент впровадження пріоритетних проектів регіонального розвитку. Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2018. 20 с. <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/04/Rekomendatsiy-po-subventsii-na-formuvannya-infrastrukturi-OTG.pdf>.

15. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
16. Цілі сталого розвитку 2030 / ООН в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

Додаткові

1. Бортнік О. В. Підходи Agile та Lean: можливості застосування в органах місцевого самоврядування України. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т.8. № 6. С. 70–80. URL: <https://doi.org/10.15421/1020107>.
2. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 292 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/decentralization_of_power-2019.pdf
3. Інструменти забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів державної влади / М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, А. Кукуля, О. Бутенко, Ю. Єрченко; за заг. ред. В. Купрія. Київ: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2019. 178 с. URL: <http://www.center.gov.ua/com-phocagallery-controlpanel/biblioteka>.
4. Маматова Т. В. Довіра як ключова цінність проектного і програмного управління в публічній сфері. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 4. С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.4.1>
5. Маматова Т., Бортнік О. Удосконалення місцевого самоврядування в Україні на основі європейської моделі самооцінювання CAF. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 4. С. 5–15. URL: <https://doi.org/10.15421/152076>.
6. Маматова Т. В., Серьогіна Н. К., Кравцова Т. В. Системи менеджменту соціальної відповідальності на основі стандартів ISO як фактор забезпечення сталого розвитку. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2019. № 2(70). С. 13–23.
7. Маматова Т., Чикаренко І., Борисенко В. Підходи до відновлення та забезпечення резильєнтності (стійкості) сільських територій в Європейському Союзі. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : матеріали XIX наук.-практ. конф., 16 червня 2022 р., м. Дніпро* / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2022. С. 16–18.
8. Менеджмент якості в органах місцевого самоврядування : монографія / О. Бортнік, С. Квітка, Т. Маматова, С. Серьогін ; за заг. ред. С. Серьогіна. Д. : Грані, 2015. 140 с.
9. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування : практ. посіб. / Н. Балдич, Н. Гринчук, Н. Ходько, Л. Чорній, Я. Глібіщук ; упоряд.: І. Лепьошкін. Київ : Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020. У п'яти част. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12875>.
10. Проект Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Будівництво, містобудування, модернізація міст та регіонів України» / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Липень 2022. 350 с. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/construction-urban-planning-modernization-of-cities-and-regions.pdf>.
11. Проект Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури» / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Липень 2022. 178 с. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf>.
12. Проект Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Діджиталізація» / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Липень 2022. 120 с. *Урядовий портал*.

- Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/digitization.pdf>.
13. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 232 с.
 14. Стратегічний вибір Дніпропетровщини: від сучасних реалій до бажаного майбутнього : монографія / колектив авторів ; за заг. та наук. ред. І.А. Чикаренко, Т.В. Маматової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 162 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Strategic_choice-2021.pdf.
 15. Тертичка В. В. Стратегічне управління : підручник. Київ : К.І.С., 2017. 932 с.
 16. Управління проектами : навч. посіб. / Т. В. Маматова, В. М. Молоканова, І. А. Чикаренко, О. О. Чикаренко. – Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 128 с.
 17. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С.М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 278 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Strategic_development_2016.pdf.
 18. Цілі сталого розвитку: що треба знати органам місцевого самоврядування. URL: http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/SDG_LocalGov_v05.pdf.
 19. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. Смарт-спеціалізація в рамках реформованої Політики згуртованості Європейської Комісії: нові пріоритети та виклики. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 6. С. 91–99. doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.6.14>.
 20. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. Розширення предметної сфери муніципального менеджменту. *Аспекти публічного управління*. 2019. Т. 7. № 1-2. С. 54–61. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/481>.
 21. Чикаренко І. А. Формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : монографія. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2014. 338 с.
 22. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні: започаткування наукового дослідження. *Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022 : матеріали міжнародної наук.-практ. конф., м. Харків, 31 травня 2022 р.* Харків : НТУ «Харківський політехнічний інститут», 2022. С. 141–143.
 23. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. «Розумна спеціалізація» як цільовий орієнтир стратегічного розвитку територіальних громад. *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities. Collective monograph*. Poland: Publishing House «Baltija Publishing», 2019. P. 406–420.
 24. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2001. 302 с.
 25. Agile Practice Guide / Project Management Institute, Inc., 2017. 168 p.
 26. Bortnik O. Application of ISO 10000 standard series for quality management system improvement in municipalities. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Vol. 7. Iss. 3. P. 113–119. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2020.7.3.16>.
 27. Bortnik O. V. Implementation of international standards in local government structures as a key to sustainable development. *Аспекти публічного управління*. 2019. Т. 7. № 5. С. 31–43. URL: <https://doi.org/10.15421/151927>.
 28. CAF 2020. Common Assessment Framework. The European model for improving public organisations through self-assessment. URL: <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2019/11/CAF-2020.pdf>.
 29. Chykarenko I. A., Mamatova T. V., Chykarenko O. O., Sergienko E. O., Martseniuk O. O. Organizational and Legal Aspects of Elaboration of Amalgamated Territorial Communities Sustainable Development Strategies. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11. Iss. 05. P. 1084–1093. URL: https://www.iaeme.com/MasterAdmin/uploadfolder/IJM_11_05_099/IJM_11_05_099.pdf.

30. Drobakhina T., Маматова Т. Tailored Approaches for Successful Local Creative Economy Development: Knowledge Management, Agile & Extreme Project Management. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021. № 4 (40). Vol. 1. P. 167–174. doi: <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.4.26>.

Інформаційні ресурси

1. Бюджетна Програма «Державний Фонд Регіонального Розвитку» / Міністерство розвитку громад та територій України.
URL: <https://new.dfrr.minregion.gov.ua/>
2. Децентралізація дає можливості : офіційний веб-сайт національного проєкту. URL: <http://decentralization.gov.ua/>
3. Міністерство розвитку громад та територій України.
URL: <https://www.minregion.gov.ua/>
4. План відновлення України. Відновлення України : веб-сайт.
URL: <https://recovery.gov.ua/>
5. Платформа UNITED24: веб-сайт. URL: <https://u24.gov.ua/uk>
6. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй – Україна.
URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>
7. Українська асоціація управління проєктами «УКРПЕТ».
URL: <http://www.upma.kiev.ua/>
8. European CAF Resource Centre, EIPA.
URL: <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>
9. Global Cities Registry™ for ISO 37120.
URL: <http://www.dataforcities.org/global-cities-registry/>.
10. International Organization for Standardization (ISO). URL: <http://www.iso.org>
11. International Project Management Association (IPMA).
URL: <https://www.ipma.world/>
12. ISO/TC 176 Quality management and quality assurance.
URL: <https://committee.iso.org/home/tc176>
13. Observatory of Public Sector Innovation (OPSI).
URL: <https://www.oecd-opsi.org/>
14. Publicservice Europe. URL: <http://www.publicserviceeurope.com/>
15. Smart Specialisation Platform. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu>
16. Sustainable Development Knowledge Platform.
URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/>
17. The DAC Network on Development Evaluation (DAC / OECD).
URL: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/>
18. Ukraine Recovery Conference: веб-сайт. URL: <https://ua.unc-international.com/>
19. United Nations Development Programme (UNDP).
URL: <https://www.undp.org/content/undp/en/home.html>